

TCMG: reconstructie van een ‘valse’ start

“De Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen is opgericht op basis van het Besluit mijnbouwschade Groningen van 31 januari 2018 en op 19 maart 2018 gestart met een schadeloket. Op 17 april werd de voorlopige werkwijze van kracht. De Commissie beslist onafhankelijk van NAM en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat over individuele schademeldingen.” (Persbericht TCMG, 6-07-2018)

De start in april 2018

Op 17 april 2018 meldt TCMG in een persbericht op haar website over de voorlopige werkwijze met betrekking tot de nieuwe schadeafhandeling van mijnbouwschade in Groningen. Er is één passage in dit persbericht die in het oog springt: “De Commissie besteedt in het bijzonder aandacht aan het aanwijzen van deskundigen die onafhankelijk en onpartijdig advies uitbrengen. Ze mogen net als de Commissie ook nooit voor de NAM en het CVW hebben gewerkt of anderszins daarbij betrokken zijn geweest. Het aantal beschikbare deskundigen is daardoor beperkter, wat invloed heeft op de capaciteit voor afhandeling van schademeldingen.”

Dat was een nobel streven van de Commissie. Op 30 juni 2018 verschijnt bij FTM het artikel van Sam Gerrits: “Hoe Exxon en Shell honderden miljoenen uit de staatskas gebruikten om Groningen te duperen”. In dat artikel wordt zeer nauwkeurig blootgelegd dat NAM en CVW gebruik maakten van schadebureaus die het niet zo nauw namen met de waarheid. Mede daarom had minister Wiebes in 2017 al besloten om de schadeafhandeling weg te halen bij NAM en het CVW, en deze onder te brengen bij TCMG, een publiekrechtelijke partij. De schadedeskundigen van de bureaus die voor NAM en CVW werkten hadden schademelders tussen 2012 en 2017 voor miljoenen euro’s gedupeerd. Van de diensten van dergelijke schadedeskundigen wilde TCMG geen gebruik maken. Begrijpelijk, ook al omdat de namen van die deskundigen en de bedrijven waarvoor ze werkten breed bekend waren onder Groningse schademelders.

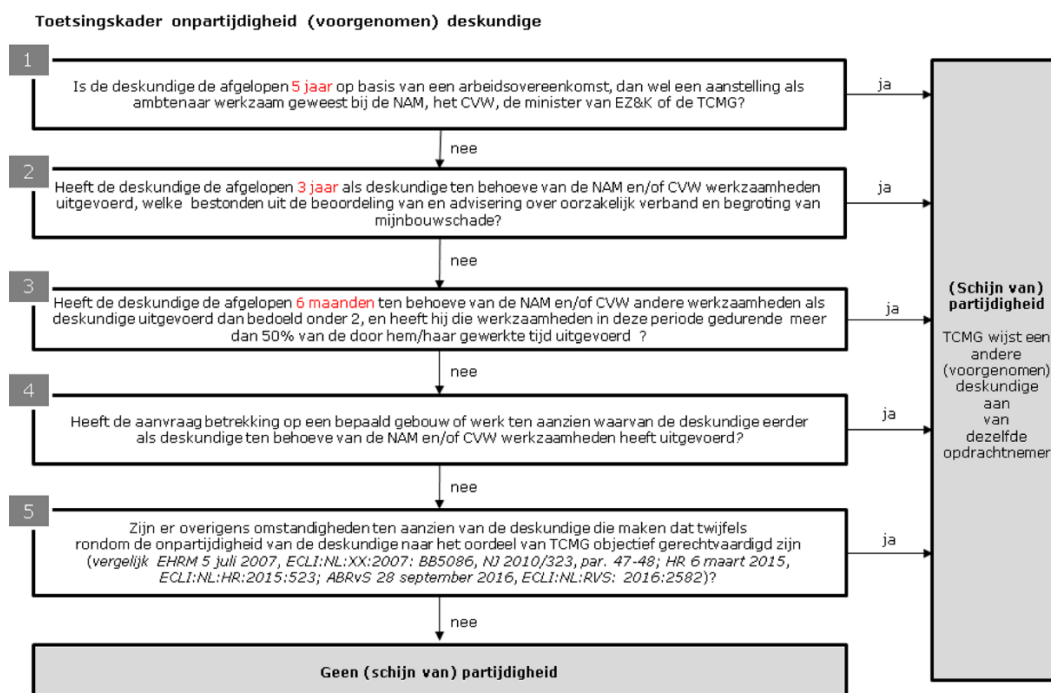
De onrustige julimaand

Op 6 juli 2018 verschijnt er een persbericht op de website van TCMG waarin versnelling wordt aangekondigd door verbetering van de ICT infrastructuur en door slimmere manieren van schadeafhandeling. Alsof dat nog niet genoeg is verschijnt op 12 juli 2018 een volgend persbericht van TCMG. Kennelijk zijn de versnellingsmaatregelen alleen onvoldoende. Er zijn daarnaast te weinig schadedeskundigen beschikbaar, en ook dat beperkt de snelheid van de afhandeling van schades. Daarom wordt er een openbare aanbesteding uitgeschreven (<https://www.tenderned.nl/tenderned-tap/aankondigingen/141961>) die er voor moet zorgen dat het aantal inzetbare schadedeskundigen aanzienlijk wordt verhoogd.

Drie weken later, op 26 juli, verschijnt op de website van FTM een volgend artikel van Sam Gerrits, getiteld: “Ook het nieuwe schadeloket in Groningen is niet onafhankelijk”. Daarin wordt beweerd dat er oud-werknemers van NAM en CVW aan het werk zijn bij TCMG. Op zichzelf is dat correct en wordt

dat niet ontkend door TCMG, maar TCMG ontkent met klem dat er ook schadedeskundigen aan het werk zijn die voorheen voor NAM/CVW werkten. Omdat het FTM-artikel geen bewijs kan leveren voor de claim dat schadedeskundigen van NAM/CVW voor TCMG aan het werk zijn, wordt het artikel na stevige druk vanuit TCMG teruggetrokken door FTM.

Op 31 juli 2018, 5 dagen na het terugtrekken van het artikel van Sam Gerrits, volgt een persbericht van TCMG met de titel: “Meer duidelijkheid vereisten onafhankelijke deskundigen”. Een uitgebreid stroomschema is onderdeel van het persbericht. Kort samengevat staat er in het stroomschema: als een deskundige de afgelopen 3 jaar schaderapporten heeft geschreven voor NAM of CVW dan is er sprake van de schijn van partijdigheid en mag de deskundige niet worden ingezet bij schadeopnames in opdracht van TCMG. Dat is een verzwakking van de eis dat een deskundige *nooit* voor NAM of CVW gewerkt mag hebben. Maar: 3 jaar, dat betekent dat alle schadedeskundigen die na 31 juli 2015 schadebeoordelingen hebben gedaan voor NAM of CVW, geen werkzaamheden voor TCMG mogen uitvoeren. CVW is van start gegaan op 1 januari 2015, dus dat betekent dat vrijwel alle deskundigen die voor CVW hebben gewerkt, uitgesloten zijn van het uitvoeren van werkzaamheden voor TCMG.

Terloops wordt in dit persbericht vermeld dat er een pilot wordt gestart voor de afhandeling van 250 schades bij woningcorporaties en voor de afhandeling van 2.000 oude schadedossiers uit de CVW tijd. De pilot zal worden uitgevoerd door het bedrijf 10BE.

TCMG in zee met 10BE

10BE is een nieuwe naam in Groningen schadeland, maar na even doorzoeken blijken de partijen die achter 10BE zitten helemaal niet zo nieuw te zijn. 10BE is een samenwerkingsverband van Archipunt, BBC Bouwmanagement, Bureau Bevingschade, Expertise Bureau Noord, Jonkman Expertise, KPMS, Octa Advies, Smeets, Van der Plas Expertise en Van Maaren.

Alle 10BE bedrijven hebben in de periode 2015-2017 schaderapporten gemaakt in opdracht van het CVW. De strategie van deze bedrijven (de zogenaamde 1e-lijns experts) was gericht op het schrijven van schaderapporten die vooral aantoonde dat de schade aan de huizen géén mijnbouwschade was. Schademelders die tegen een dergelijk rapport bezwaar aantekenden werden zoveel mogelijk ontmoedigd, zodat uiteindelijk de meeste schademelders genoegen namen met een geldbedrag dat veelal onvoldoende was om de schade aan hun huizen deugdelijk te repareren. Een onderzoek dat in opdracht van de Tweede Kamer door AHA! in juni 2019 werd uitgevoerd bevestigt dit. Ongeveer 3.000 schademelders legden hun dossier voor aan de Arbiter Bodembeweging, omdat ze niet akkoord wensten te gaan met het 'ruimhartige' aanbod dat ze kregen van NAM. De aanmelding van een dossier bij de Arbiter was in vrijwel alle gevallen een garantie voor een doorlooptijd van het dossier van minimaal 3 jaar, in sommige gevallen oplopend tot wel 8 jaar. In mei 2020 heeft de arbiter de laatste uitspraken gedaan.

Bovendien was er nog een onafhankelijk onderzoek dat in 2017 was uitgevoerd in opdracht van de Rechtbank Assen, en waarover Maaïke Wind op 16 mei 2018 schreef in het Dagblad van het Noorden ("Vergnes beoordeelt bevingsschade juist, de NAM niet"). Het onderzoek toonde aan dat er veel mis was met de schaderapporten van de 1^e-lijns experts. In de gevallen waarin de Arbiter Bodembeweging een uitspraak deed, stelde de Arbiter in de meeste gevallen de schademelder geheel of gedeeltelijk in het gelijk, en veegde daarmee het schaderapport van de 1^e-lijns expert van tafel. Die schaderapporten waren meestal geschreven door schadedeskundigen die in dienst waren van de bedrijven die vanaf maart 2018 werkten onder de noemer 10BE. Een mooi citaat uit het onderzoeksrapport is wat dat betreft het volgende: "Schadebeoordelingen van de NAM berusten veelal op aannames en ontberen goede onderbouwingen."

Met deze bedrijven ging TCMG dus in zee. Om een 'pilot' te doen om schades af te handelen, waaronder 2.000 opgenomen, maar niet afgeronde schades die over waren gekomen vanuit het CVW.

De maand augustus: TCMG voelt nattigheid

Het Dagblad van het Noorden schrijft op 4 augustus 2018 over die 2.000 oude schadegevallen het volgende: "Op 31 maart 2017 stopte de oude schadeafhandeling. Een jaar later nam de TCMG het stokje over van het CVW, inclusief 13.000 oude schademeldingen. Bij zo'n 2.000 van die gevallen was de schade inmiddels opgenomen. „Maar lang niet alle 2000 dossiers bevatten toen ook al afgewerkte schaderapportages. Omwille van de voortvarendheid is aan de bedrijven die voor het CVW deze schade-opnames deden en rapportages maakten, *al bij aanvang van het schadeloket op 19 maart* gevraagd om deze opnames af te ronden", valt te lezen in de uitleg van TCMG. Om dit werk te kunnen uitvoeren voor de Commissie, hebben de expertisebureaus zich verenigd in 10BE."

10BE werkt dus al vanaf 19 maart 2018 voor TCMG. Dat is op het moment dat de eis is dat deskundigen (het gaat dan om individuele deskundigen, niet om organisaties) die beoordelingen hebben gedaan voor NAM of CVW **niet** voor TCMG mogen werken. 10BE deskundigen voldoen in de regel niet aan deze eis en daarom is het aannemelijk dat de schaderapporten (onder verantwoordelijkheid van TCMG) zijn afgerond door *dezelfde* deskundigen die indertijd (onder verantwoordelijkheid van NAM/CVW) de schadeopnames hebben gedaan. Door deze manier van werken is het de vraag of de

afhandeling van de 2.000 schades inhoudelijk correct is verlopen. Immers, hoewel de omkering bewijslast voor Groningen wettelijk was geregeld sinds 31 december 2016 (via de Wet bewijsvermoeden gaswinning Groningen), trokken NAM en CVW zich in de praktijk (bijvoorbeeld in de arbiterzaken) niet al te veel aan van deze wet. Dossier 17-0642 is daarvan een goed voorbeeld. De deskundige van EBN beoordeelt in juni 2017, dus ruim na het van kracht worden van de Wet bewijsvermoeden, een viertal schades als C-schade. Schadedeskundigen van TCMG hadden (en hebben nog steeds) in de praktijk veel moeite met het correct toepassen van de wet. In januari 2019 brengt een panel van deskundigen een rapport uit over hoe het bewijsvermoeden moet worden toegepast. Op dat moment waren er al ongeveer 4.000 besluiten genomen over schademeldingen, en dat is naar verwachting inclusief het grootste deel van de 2.000 schades die vanuit het CVW waren overgekomen.

Concreet bewijs dat schadedeskundigen het bewijsvermoeden bewust negeren in 2016 en 2017 is over het algemeen lastig te vinden omdat veel van de informatie niet openbaar is. Maar er zijn wel sterke aanwijzingen. Zo is er bijvoorbeeld een uitspraak van de arbiter van 30 augustus 2016 waarin het bewijsvermoeden wordt toegepast. De deskundige die de (eerstelijns) schadeopname heeft uitgevoerd in dit dossier is ook als eerstelijns deskundige ook betrokken bij een dossier waarin de arbiter op 23 augustus 2018 uitspraak doet. In het dossier wordt de schademelder in het gelijk gesteld en wordt het bewijsvermoeden toegepast. De deskundige heeft zijn schaderapport opgeleverd in december 2016. Hij wist op dat moment van het bewijsvermoeden (door de uitspraak uit augustus 2016), maar hij vond het kennelijk niet nodig om dat toe te passen in zijn schaderapport. Deze deskundige werkt bij één van de 10BE bedrijven en heeft meerdere opdrachten gedaan voor TCMG.

Verder ondersteunen cijfers afkomstig van NCG, NAM/CVW en de Onafhankelijk Raadsman de stelling dat NAM en CVW het niet zo nauw namen met de zorgvuldige afhandeling van schademeldingen. Tussen 2012 en 2017 zijn er omstreeks 80.000 schademeldingen gedaan, eerst bij NAM en later bij CVW. Daarvan is bijna 31% afgewezen als zijnde dossiers met C-schade (niet aardbeving gerelateerde schade). In 2017, het laatste jaar dat CVW actief was, werd 83% van de behandelde dossiers volledig afgewezen (100% C-schade). Met de Wet bewijsvermoeden (van kracht vanaf 31 december 2016) zou het overgrote deel van de dossiers moeten worden aangemerkt als mijnbouwschade. Overigens moet hierbij worden opgemerkt dat noch NAM/CVW, noch NCG, noch de Onafhankelijk Raadsman in staat zijn geweest om duidelijke, consistente cijfers te publiceren v.w.b. de afhandeling van schadedossiers. De hier genoemde cijfers zijn dan ook de beste schattingen die op basis van de gepubliceerde gegevens konden worden gemaakt.

September en oktober: de kwaliteit bij TCMG verder onder druk

Volgens een artikel op de website van RTV Noord van 11 september 2018 is eind augustus 2018 het toetsingskader aangepast door TCMG, zodat vanaf dat moment de eis van 3 jaar vervalst. Daarvoor komt in de plaats de eis van 1 jaar. Dat betekent dat deskundigen die NA eind augustus 2017 opdrachten hadden uitgevoerd voor NAM of CVW, geen werkzaamheden voor TCMG mochten uitvoeren. Omdat NAM/CVW haar feitelijke werkzaamheden met betrekking tot schadeafhandeling in maart 2017 grotendeels had beëindigd (met uitzondering van de arbiterzaken), betekende dit in de praktijk dat vrijwel alle oud NAM/CVW-schadedeskundigen opnieuw konden worden ingezet in de schadeafhandeling bij TCMG. En dat gebeurt dan ook op grote schaal.

Op 19 oktober 2018 bericht TCMG op haar website over het feit dat de aanbestedingsprocedure is afgerond en dat 4 partijen zijn gekozen voor het uitvoeren van schadeopnames. Die 4 partijen zijn CED, W2N, Nivre C&P en 10BE. Dat het inschakelen van deze partijen bij de schadeopname tot wrijving zal leiden realiseert ook TCMG zich. De regel dat een schade expert een jaar lang geen opdrachten voor NAM en CVW mag hebben gedaan wordt aangevuld met het zogenaamde disclosure statement. In een dergelijk statement (verklaring) geeft een schadedeskundige op individuele basis aan wat zijn beroepsmatige kwalificaties zijn, en wat zijn historie is met schadeafhandeling. Een overzicht van de uitkomsten van arbitersuitspraken waarbij de deskundige betrokken is geweest ontbreekt echter.

Tot Slot

Met het afronden van de openbare aanbesteding neemt het aantal deskundigen dat schadeopnames kan uitvoeren substantieel toe. Maar rond de aanbestedingsprocedure is veel onduidelijk. 10BE is één van de geselecteerde partijen, maar zij werken al sinds maart 2018 voor TCMG. Was hier sprake van onrechtmatige inhuur? In hoeverre voldoen de geselecteerde partijen, in het bijzonder 10BE, aan de in de aanbesteding gestelde eisen? Zijn er bijzonderheden aan de in de aanbesteding gestelde eisen? Was er sprake van een 'level playing field' voor alle partijen die meededen aan de aanbesteding, of was 10BE in het voordeel? Opmerkingen van schade-expertisebureaus als bijvoorbeeld Kram en MR Expertise op de website van TCMG doen vermoeden dat er mogelijk sprake is geweest van vriendjespolitiek.

En ook rondom de schadedeskundigen zijn dingen onduidelijk en is er vanuit TCMG geen sprake van transparantie. Er is sprake van meerdere deskundigen die in het verleden werkzaam waren voor NAM/CVW en die arbiterszaken hebben verloren. TCMG maakt gebruik van deskundigen, onder andere van Archipunt, Expertise Bureau Noord, Van der Plas Expertise, Smeets (allemaal 10BE) en van Dekra. De deskundigen (er zijn 7 namen bekend) van deze bedrijven zijn in het verleden voor NAM/CVW betrokken geweest bij arbiterszaken en ze hebben de meeste van deze zaken verloren. De disclosure statements van deze deskundigen vermelden deze informatie niet.

Wat tenslotte opvalt is de volgende eis die in ieder disclosure statement is opgenomen, en die door elke deskundige wordt onderschreven middels zijn handtekening, namelijk dat hij: “- geen opdracht tot advisering zal aannemen met betrekking tot een gebouw of werk indien hij/zij in het verleden als deskundige ten behoeve van het CVW of NAM bij dat gebouw of werk betrokken is geweest; ...”. Maar ook dat kan TCMG niet waarmaken, want intussen is het voorgekomen dat een deskundige een schadeopname deed voor TCMG op een adres waar hij enkele jaren eerder in opdracht van NAM/CVW was geweest om schade op te nemen. Voor een schademelder die zich het onfatsoenlijke, leugenachtige gedrag van de 'deskundige' uit de tijd van NAM/CVW nog kon herinneren is dit een tamelijk traumatische ervaring.